



Володимир Нестерович,

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри державно-правових
дисциплін Луганського державного
університету внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка
(м. Сєвєродонецьк, Україна)*

УДК 342.572

Поняття, види та система виборчих органів

Проведення будь-яких виборів неможливо уявити без інституцій, які забезпечують їх підготовку, організацію та проведення. Такі інституції у конституційному праві прийнято називати виборчими органами, під якими слід розуміти спеціалізовані органи публічної влади, до повноваження яких належить організація підготовки та проведення виборів, встановлення їх результатів, а також здійснення контролю за ходом проведення виборів. Практика проведення виборів наочно засвідчила, що виборчі закони, якими б вони досконалими не були, самі по собі не можуть гарантувати чесні та демократичні вибори. Для цього також потрібні спеціалізовані інституції з організації підготовки та проведення виборів. Термін «виборчі органи» у жодному разі не слід плутати зі схожим за співзвучністю терміном «виборні органи», під яким розуміються органи публічної влади, які обираються виборцями або колегією виборщиків [1, с. 330].

Питання визначення поняття, видів та системи виборчих органів знайшли своє відображення у наукових працях таких вчених як А. Автономов, Ю. Веденєєв, В. Луго-

вий [2] М. Афанасьєва [3], В. Маклаков [4], О. Марцеляк [5], М. Смокович [6], М. Ставнійчук [7], В. Федоренко [8] тощо. Водночас, попри чисельні наукові праці вчених щодо визначення поняття, видів та системи виборчих органів, це наукове питання і досі залишається не повністю дослідженим у вітчизняній юридичній науці. Тому метою цієї статті є визначення поняття, видів та системи виборчих органів.

Порядок формування та повноваження виборчих органів визначається конституцією та законодавчими актами [9]. Відтак слід звернути увагу на важливий міжнародний стандарт щодо конституційно-правового статусу виборчих органів, який закріплений у Конвенції про стандарти демократичних виборів, виборчих прав і свобод у державах-учасницях СНД 2002 року. У ч. 2 ст. 11 цієї Конвенції вказується, що не допускається створення і діяльність інших структур (органів, організацій), які підміняють виборчі органи цілком або частково здійснюють їхні функції, перешкоджають їхній законній діяльності, протиправно втручаються в їхню діяльність, привласнюють їхній статус і повноваження [10].

На демократичну природу діяльності виборчих органів в Україні досить чітко вказано у мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009 у справі про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України. У цьому Рішенні Конституційного Суду України зазначається, що виборчі комісії є суб'єктом виборчого процесу, його невід'ємною складовою, вони наділені повноваженнями вирішувати важливі для держави питання щодо організації та проведення виборів, отже, є підстави стверджувати, що участь у роботі таких виборчих комісій є способом реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами [11].

Виборчим органам властива низка ознак, які визначають їх особливий конституційно-правовий статус з-поміж інших органів публічної влади. До їх числа варто віднести наступні ознаки. По-перше, особливий порядок формування виборчих органів, який здійснюється у чітко встановленому законом порядку виключним колом суб'єктів. По-друге, повноваження членів виборчих органів зазвичай обмежені певним строком, а дострокове припинення їх повноважень можливо лише з визначених законом підстав. По-третє, виключним колом компетенції виборчих органів, до якої належить забезпечення організації підготовки та проведення виборів, а доволі часто і референдумів. По-четверте, самостійність виборчих органів у своїй діяльності, у зв'язку з чим їх рішення можуть скасовуватися лише в установленому законом порядку вищестоящими виборчими органами або органами судової влади. По-п'яте, фінансування діяльності виборчих органів здійснюється безпосередньо з державного або місцевого бюджетів, у яких окремими статтями передбачаються кошти для діяльності виборчих органів. По-шосте, виборчі органи, як правило, мають колегіальний харак-

тер своєї діяльності, хоча у зарубіжному досвіді є поодинокі випадки певного відходу від цього правила.

Наприклад, у Німеччині можна простежити поєднання засад колегіальності та єдиноначальності в організації та діяльності виборчих органів. Зокрема, нарізкою виборчих округів займається спеціальна постійно діюча Комісія з питань виборчих округів, члени якої призначаються Федеральним Президентом. До складу цієї комісії входять глава Федерального статистичного відомства, один із суддів Федерального адміністративного суду та 5 інших членів. Органами, що здійснюють організацію і проведення виборів у ФРН, є Федеральний керівник виборів, Федеральна виборча комісія, земельні керівники виборів, земельні виборчі комісії, окружні керівники виборів, окружні виборчі комісії, дільничні виборчі комісії, очолювані керівниками органів виконавчої влади [4, с. 51-52].

Одним з найбільш чутливих та політизованих питань у діяльності виборчих органів як у зарубіжних державах, так і в Україні, є порядок формування їх складу. Це зумовлено тим, що формування виборчих органів на користь певних політичних сил може надати представникам цих політичних сил, які беруть участь у виборах, низку переваг під час проведення виборів, чим у свою чергу вплинути, інколи навіть суттєво, на остаточний результат виборів. У зв'язку з цим, виборче законодавство повинно містити чіткі положення, які унеможливають виникнення будь-якого дисбалансу у персональному складі виборчих органів.

У науці та практиці виборчого права існує три способи забезпечення належного формування виборчих органів:

1. Призначення членів виборчих органів здійснюється спільно різними органами державної влади у рамках конституційної системи «стримувань та противаг», під якою слід розуміти спільну діяльність різних гілок і центрів державної влади, яка



дозволяє їм урівноважувати та контролювати один одного з метою унеможливлення зосередження влади в одних руках. Такий спосіб здебільшого властивий для формування загальнонаціональних виборчих органів. Наприклад, згідно з ч. 1 п. 21 ст. 85 Конституції України, Верховна Рада України призначає на посади та звільняє з посад членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України [12].

2. Призначення членів виборчих органів здійснюється неpolitичними органами державної влади. До їх числа прийнято відносити конституційні або спеціалізовані суди. Так, у Польщі виборчі органи усіх рівнів формуються з числа суддів, а в Хорватії Державну виборчу комісію формує Конституційний суд Хорватії [13; с. 30]. Виборче законодавство України не передбачає можливості залучення органів судової влади до процедури формування виборчих органів.

3. Призначення членів виборчих органів здійснюється від різних політичних партій та кандидатів, що у свою чергу повинно унеможлилювати встановлення контролю над діяльністю виборчого органу на користь однієї політичної сили чи кандидата на виборну посаду. Тобто, одна політична партія здійснює спостереження та контроль за іншою політичною партією у виборчому органі й у такий спосіб вони урівноважують та стримують одна одну від зловживань і порушень у його діяльності. Такий спосіб формування виборчих органів передбачений в Україні для окружних, територіальних та дільничних виборчих комісій.

Варто звернути увагу, що термін «виборчі органи» є узагальнюючим поняттям, що застосовується до усіх органів, які здійснюють організацію підготовки та проведення виборів. Сукупність усіх виборчих органів у науці та практиці виборчого права прийнято позначати терміном «виборча адміністрація». У зарубіжних країнах виборчі органи мають здебі-

льшого назву агенцій з виборів, виборчих департаментів, виборчих комісій, виборчих комітетів, виборчих рад, виборчих адміністрацій, виборчих бюро, управлінь з виборів та навіть виборчих інститутів. В Україні виборчі органи представлені виборчими комісіями, які є спеціалізованими колегіальними органами, уповноваженими організувати підготовку та проведення виборів до органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування і забезпечувати додержання та однакове застосування виборчого законодавства України.

Виборче законодавство України передбачає триступеневу систему виборчих комісій: 1) Центральна виборча комісія; 2) окружні (на президентських та парламентських виборах) та територіальні (на місцевих виборах) виборчі комісії; 3) дільничні виборчі комісії [14, 15, 16, 17]. Триступенева система виборчих комісій України дозволяє належним чином організувати проведення виборів та швидко встановити результати їх проведення на усіх рівнях. Загалом триступенева модель виборчих органів визнається як одна з найбільш оптимальних щодо організації підготовки та проведення виборів. Так, у п. 29 Доповіді про виборче законодавство та виборчу адміністрацію в Європі 2004 року вказується, що «триступеневі системи виборчої адміністрації виглядають придатними для ефективного адміністрування виборів та референдумів» [18, с. 7-8].

Виборчі комісії під час проведення виборів в Україні здійснюють п'ять важливих функцій. До таких слід віднести: 1) організаційно-правову функцію – забезпечення організації процесу підготовки та проведення виборів, а також встановлення їх результатів; 2) контрольно-наглядову функцію – здійснення контролю за дотриманням виборчого законодавства, розгляд заяв та скарг суб'єктів виборчого процесу [19,

с. 499-505]; 3) нормотворчу функцію – прийняття у межах своїх повноважень правових актів, для організації підготовки та проведення виборів, а також встановлення їх результатів; 4) консультативно-методичну функцію – надання усїєї необхідної інформації суб'єктам виборчого права про порядок підготовки та проведення виборів, роз'яснення особливостей застосування тих чи інших виборчих процедур та правил; 5) фінансово-розпорядчу функцію – розпорядження бюджетними коштами, які виділені для організації процесу підготовки та проведення виборів, а також на оплату праці членів виборчих комісій. У деяких державах, як наприклад Федеральна виборча комісія США, покладено функцію здійснювати контроль за фінансуванням федеральних виборчих кампаній [21, 19-20].

Виборчі органи під час здійснення своєї діяльності можуть мати різні види, які не обмежуються лише межами однієї класифікації. Виходячи з різних критеріїв типології виборчих органів, слід назвати такі основні їх види:

1. За часом дії:

1. Виборчі органи, які діють на постійній основі – мають постійний характер своєї діяльності та не обмежуються лише часом організації підготовки та проведення виборів. До цього виду у зарубіжних демократичних країнах зазвичай відносять загальнонаціональні виборчі органи. Виходячи з того, що вибори можуть бути не лише черговими, але й також позачерговими чи проміжними, виборчі органи повинні бути у постійній готовності для організації їх підготовки та проведення. В Україні постійно діючими виборчими органами є Центральна виборча комісія, територіальні виборчі комісії та закордонні виборчі дільниці.

2. Виборчі органи, які діють на тимчасовій основі – створюються напередодні проведення виборів з метою забезпечення організації їх підготовки та проведення, а після

офіційного оприлюднення результатів виборів припиняють свою діяльність. Створення виборчих органів на тимчасовій основі ґрунтується передусім на прагматичному підході, зміст якого полягає у відсутності необхідності функціонування усїєї системи виборчих органів у державі у міжвиборчий період. Основним аргументом цьому є насамперед фінансово-економічна недоцільність постійної діяльності усїєї системи виборчих органів, оскільки їх утримання та функціонування потребує значних витрат з державного та місцевого бюджетів. В Україні до числа виборчих органів, які діють на тимчасовій основі, слід віднести окружні та дільничні виборчі комісії.

2. За ієрархічною підпорядкованістю виборчих органів:

1. Загальнонаціональні виборчі органи – спеціалізовані колегіальні органи державної влади, які зазвичай здійснюють свої повноваження на постійній основі та поширюють свою діяльність на всю територію держави. Загальнонаціональні виборчі органи очолюють систему виборчих органів на президентських, парламентських, а доволі часто і на місцевих виборах, а також здійснюють консультативно-методичне забезпечення виборчих органів нижчого рівня. В Україні загальнонаціональним виборчим органом є Центральна виборча комісія.

2. Територіальні виборчі органи – спеціалізовані колегіальні органи, до повноважень яких належить організація підготовки та проведення виборів у межах відповідного територіального виборчого округу. Територіальні виборчі органи є органами вищого рівня щодо всіх дільничних виборчих органів у межах відповідного територіального виборчого округу. В Україні до такого роду виборчих органів варто віднести два їх підвиди: 1) окружні виборчі комісії, які утворюються на виборах Президента України та виборах народних депутатів України; 2) територіальні виборчі комісії, які утворюються при проведенні місцевих виборів.



3. Дільничні виборчі органи – спеціалізовані колегіальні органи, до повноваження яких належить організація та проведення виборів у межах відповідної виборчої дільниці. Дільничні виборчі органи є найнижчим рівнем у системі виборчих органів та найбільш наближеними до виборців. Дільничні виборчі органи у науці та практиці виборчого права доволі часто позначають також терміном «місцеві виборчі органи». Виборче законодавство України містить термін «дільничні виборчі комісії» та саме їх відносить до цього виду виборчих органів.

3. За видом виборів, на якому утворюються:

1. Виборчі органи, які утворюються на президентських виборах – спеціалізовані колегіальні органи, що утворюються для організації процесу підготовки та проведення виборів Глави держави. В Україні систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення виборів Президента України, становлять: 1) Центральна виборча комісія, повноваження якої поширюються на всю територію України. Центральна виборча комісія здійснює повноваження окружної виборчої комісії в закордонному виборчому окрузі; 2) окружні виборчі комісії, повноваження яких поширюються на територію відповідного територіального виборчого округу; 3) дільничні виборчі комісії, повноваження яких поширюються на територію відповідної виборчої дільниці.

2. Виборчі органи, які утворюються на парламентських виборах – спеціалізовані колегіальні органи, що утворюються для організації процесу підготовки та проведення виборів членів парламенту. В Україні систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення виборів народних депутатів України, становлять: 1) Центральна виборча комісія, повноваження якої поширюються на всю територію України. Центральна виборча комісія здійснює повноваження окружної виборчої комісії в

закордонному виборчому окрузі; 2) окружні виборчі комісії, повноваження яких поширюються на територію відповідного одномандатного виборчого округу; 3) дільничні виборчі комісії, повноваження яких поширюються на територію відповідної виборчої дільниці.

3. Виборчі органи, які утворюються на місцевих виборах – спеціалізовані колегіальні органи, що утворюються для організації процесу підготовки та проведення виборів регіональних органів публічної влади та органів місцевого самоврядування. В Україні систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення місцевих виборів, становлять: 1) Центральна виборча комісія, яка є виборчою комісією вищого рівня для всіх виборчих комісій з усіх місцевих виборів; 2) територіальні виборчі комісії: виборча комісія Автономної Республіки Крим; обласні виборчі комісії; районні виборчі комісії; міські виборчі комісії; районні у містах виборчі комісії (у містах з районним поділом); селищні, сільські виборчі комісії; 3) дільничні виборчі комісії. Повноваження виборчих комісій щодо підготовки та проведення місцевих виборів поширюються: 1) Центральної виборчої комісії – на всю територію України; 2) територіальної виборчої комісії – на територію відповідного виборчого округу або виборчого територіального округу в межах адміністративно-територіальної одиниці стосовно відповідних місцевих виборів; 3) дільничної виборчої комісії – на територію відповідної виборчої дільниці стосовно кожних місцевих виборів, які проводяться на її території. Виборчі органи, які утворюються на місцевих виборах мають найбільш розгалужену систему.

4. За змістом роботи:

1. Прості виборчі органи – спеціалізовані колегіальні органи, що утворюються лише для організації процесу підготовки та проведення виборів. Решта дотичних питань, як наприклад проведення референдумів

чи забезпечення реалізації інших форм безпосереднього народовладдя, не належать до повноважень цього виду виборчих органів.

2. Поєднані виборчі органи – спеціалізовані колегіальні органи, що виконують одночасно повноваження щодо організації підготовки та проведення виборів, референдумів, а інколи й інші організаційні форми діяльності, які є дотичними до реалізації безпосередньої демократії. В Україні до цього виду виборчих органів слід віднести Центральну виборчу комісію, до повноважень якої належить організація підготовки та проведення не лише виборів, але й референдумів. Поєднані виборчі органи можуть створюватися у разі одночасного проведення виборів та референдуму, тобто їх об'єднання у межах одного голосування виборців. За загальним правилом у разі одночасного проведення виборів та референдуму при утворенні поєднаних виборчих органів, за основу береться система виборчих комісій при проведенні виборів. Виборче законодавство України допускає можливість створення поєднаних виборчих органів на рівні окружних, територіальних та дільничних виборчих комісій у разі одночасного проведення виборів та референдуму.

5. За персональним складом:

1. Виборчі органи, які сформовані з числа незалежних представників – спеціалізовані колегіальні органи, персональний склад яких формується з числа усіх виборців, які відповідають встановленим законом вимогам. Після набуття своїх повноважень у такого роду виборчих органах, як правило, їх члени не можуть перебувати на посадах в органах публічної влади, бути на цих виборах кандидатами та їх довіреними особами, представниками або уповноваженими особами політичних партій та офіційними спостерігачами. Вимога щодо несумісності членства у виборчому органі з іншими видами посад в органах публічної влади або певним виборчим статусом, обумовлена на-

самперед унеможливленням будь-якого впливу на діяльність виборчих органів та забезпеченням їх самостійності у прийнятті рішень. В Україні до цього виду виборчих органів варто віднести усі виборчі органи – Центральну виборчу комісію, окружні, територіальні та дільничні виборчі комісії.

2. Виборчі органи, які сформовані суддівським корпусом – спеціалізовані колегіальні органи, персональний склад яких сформовано органами судової влади та/або з числа самих суддів. Такого роду виборчі органи діють наприклад у Польщі, де виборчі комісії на загальнонаціональному та воєводському рівнях формуються виключно з членів судів відповідного рівня. Національна виборча комісія включає до себе по три представника Верховного Суду, Конституційного Трибуналу і Вищого Адміністративного Суду. Кожен з названих судів обирає зі свого складу представників у Національну виборчу комісію, а голови судів передають списки для затвердження Президенту Республіки. Воєводські виборчі комісії формуються Національною виборчою комісією із суддів місцевих адміністративних, воєводських і районних судів загальної юрисдикції за поданням Міністерства юстиції [19]. В Україні цей вид виборчих органів наразі відсутній.

3. Виборчі органи, які сформовані з службовців органів виконавчої влади – спеціалізовані колегіальні органи, персональний склад яких сформовано з числа службовців органів виконавчої влади. Такого роду виборчі органи діють у Німеччині, де виборчі комісії формуються представниками органів виконавчої влади з числа їх керівників або досвідчених службовців. Федеральний керівник виборів, який за посадою є головою Федеральної виборчої комісії, і його заступник призначаються міністром внутрішніх справ на невизначений термін, решта членів Федеральної виборчої комісії – Федеральним керівником виборів. Земельними кері-



вниками виборів призначаються у низці земель начальники відділів державного права земельних міністерств внутрішніх справ, в деяких землях – керівники статистичних відомств. У комісіях можуть працювати й інші чиновники, що займають у землях керівні посади. Окружними керівниками виборів стають, як правило, голови адміністрації відповідних округів. Дільничні виборчі комісії очолюються досвідченими чиновниками. В Україні цей вид виборчих органів наразі відсутній [2, с. 32-33].

Таким чином, виборчим органам належить ключова роль в організації підготовки та проведення виборів, а доволі часто й референдумів. Виборчим органам властивий особливий конституційно-правовий статус з-

поміж інших органів публічної влади, який гарантує їм самостійність та незалежність у здійсненні своїх повноважень. В Україні виборчі органи представлені виборчими комісіями, які є спеціалізованими колегіальними органами, уповноваженими організувати підготовку та проведення виборів до представницьких органів держаної влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування і забезпечувати додержання та однакове застосування виборчого законодавства України. Виборче законодавство України передбачає триступеневу систему виборчих комісій, яка включає до себе загальнонаціональний, територіальний (окружний) та дільничний рівні.

Список використаних джерел

1. *Нестерович В. Ф.* Виборче право України: Підручник / В. Ф. Нестерович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 504 с.
2. *Сравнительное избирательное право: Уч. пособие / А. С. Автономов, Ю. А. Веденеев, В. В. Луговой.* М.: Изд-во НОРМА, 2003.
3. *Афанасьева М. В.* Виборча інженерія в Україні: монографія / М. В. Афанасьєва. – Одеса: Юридична література, 2014. – 384 с.
4. *Зарубежное избирательное право: Учебное пособие / Под ред. В. В. Матлакова.* М.: Издательство НОРМА, 2003. 288 с.
5. *Марцеляк О. В.* Вибори народних депутатів України: історія, теорія, практика: Навчальний посібник / О. В. Марцеляк. Харків: Прометей-Прес, 2008. 636 с.
6. *Смокович М. І.* Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти: монографія / М. І. Смокович. К.: Юрінком Інтер, 2014. 576 с.
7. *Виборче право України: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставнійчук.* К.: Парламентське вид-во, 2003. 383 с.
8. *Федоренко В. Л.* Конституційне право України: Підручник / В. Л. Федоренко. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.
9. *Нестерович В. Ф.* Проблеми та перспективи прийняття Виборчого кодексу України / В. Ф. Нестерович // *Право і суспільство.* 2017. № 6. С. 24-29.
10. *Конвенция о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах-участниках Содружества Независимых Государств 2002 года.* Бюллетень международных договоров. 2006. № 2. С.18-34.
11. *Рішення Конституційного Суду України від 19 жовтня 2009 року № 26-рп/2009 у справі про внесення змін до деяких законодавчих актів України.// Офіційний вісник України.* 2009. № 82. Ст. 2793.
12. *Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. // Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.
13. *New Trends in Electoral Law in a Pan-European Context: Proceedings of the UniDem Seminar / Central European Initiative; Science and Technique of Democracy* № 25. Strasbourg: Council of Europe Pub., 1999. 114 p.

14. *Про* вибори Президента України: Закон України від 5 березня 1999 року № 474-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 14. Ст. 81.
15. *Про* вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 року № 4061-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 10. Ст. 73.
16. *Про* місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 року № 595-VII. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 37-38. Ст. 366.
17. *Про* Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року № 1932-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 36. Ст. 448.
18. *Report on electoral law and electoral administration in Europe. Synthesis study on recurrent challenges and problematic issues (CDL-AD(2006)018): Adopted by the Council for Democratic Elections and the Venice Commission. Strasbourg, 2006. 51 p.*
19. *Нестерович В. Ф.* Практикум з Конституційного права України / В. Ф. Нестерович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 640 с.
20. *Нестерович В. Ф.* Конституційно-правові засади участі громадськості у фінансуванні федеральних виборчих кампаній у США / В. Ф. Нестерович. *Вибори та демократія*. 2011. № 2. С. 17-24.
21. *Kodeks wyborczy (Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r.) // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. 2011. Nr 21. poz. 112.*

Нестерович В. Ф. Поняття, види і система виборчих органів

У статті розглянуто поняття, види та систему виборчих органів. Вказано, що проведення будь-яких виборів неможливо уявити без виборчих органів, під якими запропоновано розуміти спеціалізовані органи публічної влади, до повноваження яких належить організація підготовки та проведення виборів, встановлення їх результатів, а також здійснення контролю за ходом проведення виборів. Зазначено, що термін «виборчі органи» є узагальнюючим поняттям, що застосовується до усіх органів, які здійснюють організацію підготовки та проведення виборів. Сукупність усіх виборчих органів у науці та практиці виборчого права прийнято позначати терміном «виборча адміністрація».

Ключові слова: вибори, виборче право, виборчі органи, виборчі комісії, виборча адміністрація.

Нестерович В. Ф. Понятие, виды и система избирательных органов

В статье рассмотрено понятие, виды и систему избирательных органов. Указано, что проведение любых выборов невозможно представить без избирательных органов, под которыми предлагается понимать специализированные органы публичной власти, в полномочия которых входит организация подготовки и проведения выборов, установление их результатов, а также осуществление контроля за ходом проведения выборов. Указано, что термин «избирательные органы» является обобщающим понятием и применяется ко всем органам, которые осуществляют организацию подготовки и проведения выборов. Совокупность всех избирательных органов в науке и практике избирательного права принято обозначать термином «избирательная администрация».

Ключевые слова: выборы, избирательное право, избирательные органы, избирательные комиссии, избирательная администрация.



Nesterovych V. Concept, types and system of electoral bodies

The article deals with the concepts, types and system of election organs. It is indicated that the conduct of any election cannot be imagined without the electoral bodies, which suggests to understand the specialized bodies of public authority, whose authority includes the organization of the preparation and conduct of elections, the establishment of their results, as well as the monitoring of the conduct of elections. Electoral bodies have a special constitutional and legal status among other bodies of public authority, which guarantees them autonomy and independence in the exercise of their powers. The author draws attention to the fact that the term "electoral bodies" should in no way be confused with the similarity of the term "elected bodies", which is understood as the bodies of public authority elected by voters or the electoral college.

Elective bodies have a number of features that determine their special constitutional and legal status among other bodies of public authority. First, a special procedure for the formation of electoral bodies, which is carried out in a clearly defined order of law by an exclusive circle of subjects. Secondly, the powers of members of electoral bodies are usually limited to a certain period, and early termination of their powers is possible only from the grounds established by law. Third, the exclusive competence of the electoral bodies, which includes the provision of the organization of the preparation and conduct of elections, and quite often the referendums. Fourth, the independence of the electoral bodies in their activities, in connection with which their decisions can be canceled only in the manner prescribed by law, by the higher electoral bodies or judicial authorities. Fifthly, financing of the activities of electoral bodies is carried out directly from the state or local budgets, in which separate articles provide funds for the activities of electoral bodies. Sixth, electoral bodies, as a rule, have a collegial nature of their activities, although in foreign experience there are isolated instances of a certain departure from this rule.

It is noted that the term "electoral bodies" is a generalizing term that applies to all bodies that organize the preparation and conduct of elections. The aggregate of all electoral bodies in science and practice of electoral law is designated by the term "electoral administration". In foreign countries, electoral bodies have for the most part called election agencies, election departments, election commissions, election committees, electoral councils, electoral administrations, election bureaus, election departments and even election institutions. In Ukraine, electoral bodies are represented by election commissions that are specialized collegial bodies authorized to organize the preparation and conduct of elections to the bodies of state power, authorities of the Autonomous Republic of Crimea, local self-government bodies and to ensure observance and uniform application of the electoral legislation of Ukraine.

Key words: elections, election law, electoral bodies, election commissions, electoral administration.